

U skupštinsku proceduru 14. maja ušao je predlog izmena zakona o upravljanju otpadom. Ova naizgled minimalna zakonska izmena mogla bi zarad profita pojedinaca još više da pogorša i ovako lošu ekološku situaciju u kojoj se nalazimo. Ovom zakonskom izmenom, iniciranom od strane krupnog kapitala i velikih zagađivača, oličenih u cementnoj industriji, ali i drugim interesentima koji čekaju da uđu na tržište otpada, omogućiće se uvoz otpada radi spaljivanja.

Celokupna izmena zakona svodi se da će na postojeći stav „Zabranjen je uvoz otpada radi insineracije, ko-insineracije i odlaganja“ biti dodata još jedna odredba; „Izuzetno od stava 5. dozvoljen je uvoz neopasnog otpada radi ponovnog iskorišćenja za sopstvene potrebe u postrojenjima koja u obavljanju svoje delatnosti vrše ko-insineraciju1 otpada iz člana 38. stav 9, u skladu sa ovim zakonom.“ Ovom dopunom u zakonu praktično se poništava zabrana uvoza otpada radi spaljivanja. U pojašnjenju ovog predloga zakonske izmene navedeni su sledeći razlozi: „Ovakvim rešenjem obezbeđuje se zaštita prirodnih resursa i korišćenje otpada kao isplativijeg resursa, za proizvodnju materijalnog proizvoda. Predložene izmene su u skladu sa principom cirkularne ekonomije.“

„Princip cirkularne ekonomije podrazumeva prelazak sa linearne na cirkularnu ekonomiju, odnosno sa linearnog na cirkularni sistem upravljanja otpadom, što podrazumeva što veću ponovnu upotrebu otpada, odnosno materijala i proizvoda koji su završili svoj „životni ciklus“ i što manje korišćenje prirodnih, posebno neobnovljivih, resursa. Privreda razvijenih zemlja sve više teži primeni principa cirkularne ekonomije. Uvođenje principa cirkularne ekonomije u svim segmentima pa i u segmentu upravljanja otpadom predstavlja šansu za privredni razvoj Republike Srbije, otvaranje novih „zelenih“ radnih mesta i povećanje konkurentnosti privrede.“

Predlagači zakona pravdaju izmene zakona potrebom da Srbija što pre pređe na cirkularnu ekonomiju. U predlogu izmena daje se potpuno iskrivljeno tumačenje cirkularne ekonomije. Upravo ovakva rešenja nas udaljavaju od potencijalnog prelaska na cirkularnu ekonomiju, jer ovom izmenom Srbija se postavlja na sam kraj lanca otpada. Kao da nam nije dovoljan naš otpad, nego se još javlja i potreba da uvozimo i dodatne količine otpada radi spaljivanja. Količine ponovno upotrebljenog i recikliranog otpada u Srbiji značajno su niže od većine Evropskih zemalja kojima navodno težimo. Dok se ovi primarni koraci u strategiji upravljanja otpadom svesno zanemaruju, a problemi nesanitarnih deponija koje gore se sve više „osećaju“, kao rešenje se nasilno nameće spaljivanje otpada.

Umesto prelaska na čistu energiju forsira se spaljivanje otpada. Ovakvo stanje se u predlogu izmena zakona pravda: „Mogućnost korišćenja otpada kao alternativnog goriva i eventualnog uvoza otpada u tu svrhu dovelo bi do smanjenja troškova proizvodnje, samim

tim i do smanjenja cene proizvoda i do povećanja konkurentnosti na tržištu, što bi bio značajan podsticaj za nova privredna ulaganja u Republici Srbiji i stvaranje novih privrednih subjekata.“ U pojašnjenju zakona se nigde ne navode potencijalni negativni efekti koji bi se spaljivanjem otpada stvorili u ekosistemu, uz uticaj na zdravlje ljudi, kao ni loše ekonomske posledice ovakvih mera. Uvozom otpada radi spaljivanja povećaće se profit privatnim kompanijama i time nas još više udaljiti od prelaska na zelene izvore energije, dok će troškovi nastali pogoršanjem zdravlja životne sredine i ljudi biti socijalizovani. Trenutno najglasniji zagovornici ove izmene zakona dolaze iz industrije proizvodnje cementa, koja želi dodatno da smanji troškove koristeći se navodnom brigom za životnu sredinu, što je klasičan primer greenwashinga.

Otavaranjem Srbije za uvoz otpada postoji realna šansa da postanemo spalionica otpada cele Evrope. I dok se u drugim zemljama polako odustaje od spalionica otpada ili se nove otvaraju samo u slučaju preke nužnosti, nama se spaljivanje otpada predstavlja kao ekološko rešenje. Ko-insineracijom otpada otpuštaju se značajne količine gasova koji doprinose globalnom zagrevanju, značajno se snižava kvalitet vazduha, a javlja se i problem šljake koja nastaje nakon spaljivanja. Nakon spaljivanja otpada ostaje barem oko 4% često jako toksične šljake koju je neophodno propisno uskladištiti. Kada znamo da Srbija još uvek ima problem da obezbedi najjednostavnije sanitarne deponije, onda je veliko pitanja gde će sva šljaka preostala od spaljivanja završiti.

Efekti ove zakonske izmene deluju u sinergiji sa izmenama zakona o komunalnim delatnostima, kao i sa sve češćim rasizmom i diskriminacijom najsiromašnijih. Efekti ove kriminalizacije siromaštva vidljivi su kroz politike javno-komunalnih preduzeća koja dizajniraju kontejnere da otežaju posao sakupljačima sirovina, a onda angažuju i privatna obezbedjenja da čuvaju te iste kontejnere. Novi zakon o komunalnim delatnostima omogućava privatizaciju komunalnih preduzeća kao i javno-privatna partnerstva i koncesije. Sve ove izmene otvorile su vrata „velikim“ privatnim investitorima koje će zarad profita zanemariti dobrobit prirode i građana, dok se „mali“ sakupljači sekundarnih sirovina, koji su uglavnom Romi, kriminalizuju i još više marginalizuju. Jedan od prvih primera je planirana spalionica otpada u Vinči, koja bi trebala da uposli samo tridesetak radnika, a bila bi izgrađena u sklopu javno-privatnog partnerstva gde se privanom investitoru garantuje profit, dok se finansiranje i gubici javnog dela svaljuju na sve građane.

Dodatnu kontraverzu u vezi sa izmenama zakona o upravljanju otpadom predstavlja i činjenica da javna rasprava nije održana. Odsustvo bilo kakve demokratske kontrole i transparentnosti pravdano je navodno „sitnim“ izmenama zakona zbog kojih nije potrebno organizovati javne rasprave. Čak je izostala i saradnja sa Evropskom unijom i učešće

konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti, iako se izmena pravda potrebom da uskladimo zakone sa EU.

Iako ova sitna zakonska izmena deluje kao kap u moru problema sa kojima se svakodnevno susrećemo, bitno je da se otvori što šira javna devata da li želimo da Srbija ide brže, jače i bolje sa novim smrdljivim pogonom na otpad. Da li želimo da uz već minimalne plate i užasne radne uslove radnici u kompanijama udišu smrad spaljenih guma i još dodatno naruše svoje zdravlje ili želimo čistu energiju kao deo paketa poboljšanja radnih i životnih uslova. Odgovor većine građana bio bi naravno NE ali izgleda da zarad profita pojedinaca idemo u smeru pogona na otpad kako naš tako i tuđ.

Izvor: glasnikokvir